

Ten geleide

“2007: crisisjaar!” Hét voor de hand liggende kenmerk van het politieke jaar in België. Er valt ook niet naast te kijken: van 11 juni tot 20 december zonder federale regering, tenzij een uittredende die de lopende zaken afhandelt. 191 dagen of meer dan een half jaar! In het politieke jaarboek 2007 komt het er evenwel op aan dit crisisjaar zo nauwkeurig en indringend mogelijk in te schatten, te beschrijven en te analyseren. Zulke analyse start het best bij de verkiezingen van 10 juni – en eigenlijk al eerder: bij de campagne. Ook al hebben de verkiezingen van 10 juni betekenisvolle beslissingen genomen, naar de regeringsvorming zijn zij niet doorslaggevend.

Dit Jaarboek onderstreept verder de problematische toestand van de Belgische publieke financiën van 2007, met problemen in de totale ontvangsten, in de primaire uitgaven, de rentelasten, en het financieringssaldo. Er is de crisis in de Europese Unie na het dubbele “neen” ten aanzien van de Europese Grondwet, dat het Duitse voorzitterschap blijkbaar heeft kunnen overwinnen, met weliswaar, wanneer alles doorgaat zoals verhoopt, weer een fikse overdracht van soevereiniteit. Er is nog meer. De enige democratisch verkozen politieke instellingen in België, de parlementen, stoten reeds meerdere jaren op wezenlijke stroefheden in hun werking, onder meer door de snelle positiewissels vooral ingevolge de hollende ministerrotaties. Een en ander wordt in dit Jaarboek indringend belicht.

België heeft, anderzijds, wel meer periodes, ja zelfs jaren, van ernstige regeringscrisissen doorgemaakt, niet alleen in de vorming van de regeringen, maar evenzeer in hun stabiliteit en/of de adequaatheid van hun beleidsoutput. Zo was er de crisis van 1863–1864, bijvoorbeeld – nog geen 35 jaar na de moeizame secessie en internationale erkenning. Vanaf de verkiezingen van 8 juni 1863 haperde de nationale besluitvorming meer dan eens, wat na de tussentijdse verkiezing in Brugge op 12 januari 1864 tot het ontslag van de regering Charles Rogier leidde. Volgden dan een reeks weigeringen van toppolitici om een regering te vormen én van koning Léopold I om een voorgesteld regeerprogramma te aanvaarden, zodat na vier maanden Rogier uiteindelijk zijn ontslag introk. De regering zou echter pas na de nieuwe verkiezingen van 11 augustus 1864 stevig in het zadel zitten door in het parlement over een ruime meerderheid te beschikken. De macht van de Koning der Belgen nam opvallend af in deze crisis, ten voordele van de burgerijcomponent van de elite.

Doorloopt men verder de politieke geschiedenis – buiten de twee wereldoorlogen en de zware sociale crises – dan stoot men op de zeer moeilijke naoorlogse jaren 1945–1947. En eind jaren 1970–begin jaren 1980 verklaarde koning Boudewijn het land nog in staat van oorlog: “Oorlog voor het behoud van onze economie, voor het welzijn van allen en vooral van de minstbedeelden” (31 maart 1981). Er is bovendien de zeer instabiele periode van november 1937 tot 3 september 1939 waar de participatie strijdt tegen koning Léopold III. Er is de Koningskwestie geweest ... En toch bestaat België nu bijna 180 jaar.

Het komt er derhalve op aan het crisisjaar 2007 zo adequaat mogelijk te onderzoeken, niet te overdramatiseren maar ook niet te onderschatten. Voor 2007 moet begonnen worden met beschrijvingen en eerste analyses, zodat de complexe problematieken zowel in België, als van België in Europa en in de wereld, begin 21ste eeuw, inzichtelijk ontrafeld en verhelderd worden. Dat is wat het Politiek Jaarboek 2007 in eerste aanleg wil bereiken.

30 50

Dit Politiek Jaarboek 2007 is, in dubbel opzicht, een jubileumuitgave: het is de 30ste uitgave van het Jaarboek binnen de 50 jaar of de halve eeuwvierving van het politologisch tijdschrift *Res Publica*. Het sluit ook een reeks af.

Een halve eeuw terug, in 1959, verscheen het eerste nummer van *Res Publica*, toen uitgegeven door het Institut belge de science politique – Belgisch Instituut voor Wetenschap der Politiek. In 1976–1979 wordt *Res Publica* door het Vlaamse Politologisch Instituut succesvol overgenomen van het ontbonden Belgisch Instituut – Institut belge. Tot op vandaag kent het tijdschrift een verspreiding over de vijf continenten, wordt het verdeeld in 25 landen, m.a.w. kent het een internationale aanwezigheid om jaloers op te zijn.

In 1977 verschijnt in het kader van *Res Publica* het eerste *Année politique* – Politiek Jaarboek, over het voorbije jaar 1976. Dat nummer, nog uitgegeven door het Belgisch Instituut voor Wetenschap der Politiek bevat vijf Franstalige bijdragen en zes Nederlandstalige. “*L’année à peine écoulée, les auteurs doivent en tirer les grandes lignes, en faire une synthèse, et ce d’après les normes de l’approche scientifique.*” (*Préface*, 1977, nr. 2, blz. 158) Dat blijven tot op vandaag de opvallende richtlijnen voor, maar tegelijk ook de beperkingen van dit werk. Het Jaarboek wil zo snel mogelijk op het voorbije jaar inspelen, zo grondig en betrouwbaar als de korte redactionele tijdsspanne het toelaat.

Gaandeweg wordt geopteerd om zoveel als mogelijk vaste auteurs te betrekken. Want een bijdrage voor zo’n Politiek Jaarboek schrijven vergt een langdurige voor-

bereiding en een hardnekkige observatie die beginnen op 1 januari van het jaar dat verslagen wordt en niet drie maanden voor het verschijnen van het boek. Vaste auteurs leveren bovendien inhoudelijke continuïteit zodat niet elk jaar, jaar na jaar, vrij los van elkaar beschreven wordt, maar veeleer het beleid en de besluitvorming door de jaren heen; voor een deel reeds in hun evoluties en/of hun continuïteit. In dat opzicht hebben de Politieke Jaarboeken zeer gelukkig kunnen steunen op het monnikenwerk van Mark Deweerdt met zijn 27 jaaroverzichten, veruit de meest substantiële bijdrage telkens, samen meer dan 2000 bladzijden, maar ook op de tien bijdragen over de verkiezingen in België van de betreurde William Fraeys, de acht bijdragen in reeks van Bart Kerremans, de zeven van Ivan Couttenier, de zes van Mieke Verminck, van Edith Drieskens en van Sam Depauw, de vijf bijdragen van Jozef Smits, Stefaan Fiers en van nogmaals Mark Deweerdt over het Vlaamse beleid. Heel wat auteurs hebben met vier of met drie of twee of zelfs met één artikel bijgedragen tot die mooie collectie van dertig jaargangen. Zo zijn die Jaarboeken zeer gedegen naslagwerken geworden, niet alleen de korte verhalen maar vooral de weergaven van beleidsmaatregelen en besluitvorming in hun verbanden en hun actiegebondenheid.

Aan al de auteurs die de moeilijke opgave van die dertig Politiek Jaarboeken hebben waar gemaakt, onze zeer oprechte dank. Onze hartelijke dank gaat eveneens naar alle lezers en alle “naslagwerkers” die in stilte of via hun berichtjes getuigden van het nut van deze 30 naslagwerken.

Want het bleef en blijft moeilijk, gezien de uiterst beperkte mogelijkheden en middelen van de politologie in België én in Vlaanderen. Alle auteurs hebben hun bijdrage opgesteld naast hun hoofdwerkzaamheid, gedreven door hun enthousiasme voor het project. Nagenoeg alle auteurs zijn gebotst op de moeilijkheden van het bronnen en documentenonderzoek nodig voor elk van die 30 edities, moeilijkheden die het meest zichtbaar zijn in de onvoorstelbare schamelheid, ongeordendheid van de politieke statistiek in dit land – ook al was dit het land van o.m. Adolphe Quetelet en Edouard Ducpétiaux.

Dat het project toch gelukt is, 30 jaar lang, ondanks al deze hindernissen en moeizaamheden, mag onderstreept worden. Daarom is de redactie heel verheugd en dankbaar dit dertig-jaar-jubileum extra te kunnen aanbieden in het halve eeuwfeest van Res Publica zelf.

De redactie van het Politiek Jaarboek,
Sam Depauw en Wilfried Dewachter